

УДК 378:614.253.4

О. Г. Кісельова

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Стаття присвячена проблемі підвищення ефективності практичної підготовки майбутніх медиків у вищих медичних навчальних закладах. У статті проаналізовано необхідність розробки методики навчання медичної термінології в медичних університетах для майбутніх лікарів та методики викладання латинської мови, яка має бути запроваджена ще в загальноосвітніх навчальних закладах, що буде корисним для подальшої професійної підготовки лікарів.

Ключові слова: греко-латинська наукова терміносистема, латинська мова, лікар, медицина, медична термінологія, фармацевт.

Соціально-економічні зміни в Україні, процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства зумовили нові вимоги до професійної підготовки фахівців у сфері медицини.

Вихідні концептуальні положення щодо сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців, шляхи її модернізації відповідно до сучасних потреб особистості і суспільства визначені у Національній доктрині розвитку освіти (2002); Структурах ключових компетенцій, які розглядаються як необхідні для всіх у суспільстві, заснованому на знаннях (2004); Національному класифікаторі України: Класифікатор професій ДК 003:2010 (2010); Комплексі нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої медичної освіти (Додаток 1 до наказу МОЗ України від 22.03.2004, №148); Рішенні колегії МОЗ України від 12.05.2004, №5 «Про подальші заходи щодо покращення діяльності вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів та закладів післядипломної освіти» та інших документах.

Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі завжди приділялася належна увага, зокрема, таким її аспектам, як: методологічні засади сучасної філософії освіти (В. П. Андрюшенко, В. Г. Кремень, І. А. Зязюн), проблеми неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало) та професійної підготовки фахівців у вищій школі (А. М. Алексюк, Н. Є. Мойсеюк, О. Г. Романовський, Л. Л. Товажнянський); розробка та

© Кісельова О. Г., 2013

впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців (В. П. Беспалько, С. О. Сисоева) та професійна підготовка майбутніх фахівців у контексті особистісно-орієнтованої освіти (Г. О. Балл, В. В. Рибалка). Вагомі наукові дослідження присвячено також проблемам медичної освіти і виховання майбутніх фахівців-медиків (В. Ф. Москаленко, О. П. Волосовець, Я. В. Цехмістер, І. Є. Булах, Н. В. Стучинська, О. Я. Андрійчук, В. Е. Милерян, Я. М. Кміт). Останнім часом у працях науковців значна увага приділяється впровадженню активних методів навчання в педагогічний процес професійної підготовки майбутніх лікарів та фармацевтів (О. М. Біляєва, С. І. Тихолаз).

Незважаючи на наявність певної кількості наукових досліджень, проблема підвищення ефективності практичної підготовки майбутніх медиків у вищих медичних навчальних закладах ще недостатньо дослідженою в теоретико-методологічному аспектах. Поза увагою дослідників залишилися проблеми розробки організаційно педагогічних засад використання методики навчання медичної термінології майбутніх лікарів в вищих навчальних медичних закладах III–IV рівнів акредитації, зокрема: розробка моделі методики навчання медичної термінології, організаційно-педагогічних етапів розробки типових навчальних програм та тематичних планів, вимог до особистості викладача та його методичної підготовленості (Возможный путь реорганизации системы здравоохранения в Украине, 2004).

Враховуючи об'єктивну потребу і соціальну значущість якісної професійної підготовки майбутніх лікарів у вищих навчальних медичних закладах університетах, актуальність проблеми формування їх практичних умінь і навичок використовувати спеціальну термінологію у професійній діяльності, роль та місце методики навчання медичної термінології у професійній підготовці майбутнього лікаря організацій, недостатню теоретичну розробленість проблеми застосування методики навчання медичній термінології в професійній підготовці майбутнього лікаря та її практичне впровадження у діяльність вищих медичних навчальних закладів нами обрано дану тему для дослідження.

Високий рівень підготовки фахівців забезпечується потужним кадровим потенціалом, інноваційними технологіями організації та здійснення навчально-виховного процесу, а у сфері медичної освіти, інтеграцією освітньої, наукової та лікувальної діяльності, широкою міжнародною співпрацею.

Сучасні вимоги, щодо підготовки спеціалістів у різних галузях, передбачають глибоке знання та розуміння термінології обраної спеціальності, а у сфері медицини та фармакології передбачають володіння практичними навичками для роботи з міжнародними номенклатурами (Цехмістер Я. В., 2002). Лікар або фармацевт має коректно формулювати в усній або письмовій мовленнєвій діяльності спеціальну інформацію використовуючи професійну мову у спілкуванні з колегами, від чого, зокрема, залежить взаєморозуміння між ними, що і впливає на визначення вірного діагнозу, і як наслідок розумне та грамотне лікування. Володіння навичками роботи зі спеціальними термінами, крім того, допомагає краще розуміти спеціальну літературу, яка видається різними європейськими мовами, отже, розвивати професійну ерудицію.

Міжнародна наукова терміносистема ґрунтується на греко-латинському лінгвістичному субстраті з переважним використанням латинських лексем в певних наукових сферах, таких як юриспруденція, або грецьких лексем, наприклад, у клінічній термінології. У цілому, наукова терміносистема побудована за змішаним типом і передбачає знайомство з основами латинської фонетики, граматики та синтаксису. Розуміння термінології як частини загально лінгвістичного спадку, яка має свої особливості, зафіксовано в Україні ще з XIX ст., коли в Київському університеті Святого Володимира на медичному факультеті курс латинської мови як загальнокультурний напрям навчання був доповнений основами аналізу та конструювання спеціальних медичних термінів і читався протягом 8 семестрів.

Наразі греко-латинська наукова терміносистема є традиційним лінгвістичним фундаментом багатьох наук, зокрема, використовується й у сфері медицини. Сума греко-латинських назв анатомічного, клінічного, фармацевтичного, профілактичного та інших напрямків становить понад 500 тис. термінів.

Безперервне вдосконалення навчально-виховного процесу у сфері гуманітарної складової підготовки студентів-медиків, спирається на фундаментальні і прикладні дослідження, спрямовані на поглиблення теоретичних знань, вдосконалення навичок у конкретній галузі та підготовку ерудованих фахівців, здатних кваліфіковано вирішувати професійні завдання.

Протягом останніх років інтегровано досліджуються класична й новітня міжнародна греко-латинська лексика, закономірності

формування міжнародної терміносистеми, встановлення когнітивних механізмів термінотворення та концептуалізації наукового простору.

Основною метою навчально-методичної роботи в університеті є створення умов, що сприяють підвищенню ефективності та якості навчального процесу. Використовувані підходи до організації навчального процесу, орієнтованого на особистість студента, продуктивну навчальну діяльність і самостійну роботу є важливою умовою підвищення рівня термінологічної компетентності студентів, резервом вдосконалення підготовки фахівців-медиків, здатних до професійної взаємодії на міжнародному рівні сучасної науки і освіти.

Наукові дослідження, передовий педагогічний досвід переконують, що коректна методика навчання медичної термінології слугує формуванню кваліфікованого спеціаліста-медика як на етапі додипломної підготовки і на етапі післядипломної підготовки, а також у професійній діяльності, нової генерації викладачів, здатних науково обґрунтовувати і практично реалізовувати завдання сучасної освіти, навчати й виховувати сьогоденних студентів-медиків (Медична освіта у світі та в Україні, 2005).

Особливого значення набуває професійна підготовка лікарів від знань, умінь і компетентності яких значною мірою залежить здоров'я та якість життя людей. Одним з напрямів забезпечення якості медичної освіти є запровадження у навчальний процес вищої школи сучасних педагогічних технологій, зокрема, методики навчання медичної термінології студентів медичних університетів згідно з сучасними вимогами у галузі вищої медичної освіти і стандартів вищої школи, що дозволить здійснювати індивідуалізовану підготовку майбутніх фахівців відповідного профілю.

Разом з тим, у практичній діяльності вищих медичних навчальних закладів існує низка суперечностей, які знижують ефективність професійної підготовки майбутніх лікарів, зокрема між: зростанням вимог до професійної діяльності та відсутністю системи науково-методичного забезпечення на кожному етапі їх професійної підготовки; наявним та необхідним об'ємом гуманітарних знань, умінь та практичних навичок студентів медичного профілю, сучасними вимогами інтегрованого європейського ринку праці, які поступово віддзеркалюються в Україні та можливостями випускників українських медичних вузів, що до адаптації у професійній діяльності, пов'язаній з професійним спілкуванням.

Одним із засобів вирішення цих суперечностей, на нашу думку, є впровадження в навчальний процес вищого медичного навчального закладу методики вивчення медичної термінології, здатного забезпечити ефективне спрямування процесу здобуття вищої економічної освіти на майбутню професійну діяльність та досконале вивчення латинської мови.

Мовою науки, літератури протягом століть у Європі залишалась латинська мова і отже її знання визначало освіченість європейця (Цехмістер Я. В., 2002). Володіння латинською мовою вказувало не тільки на високу культуру, але й забезпечувало знання з тих галузей наук, книги з яких несли цінний інформативний матеріал тогочасного світу. Ще до цього часу існує багато медичних творів та наукових праць, які чекають на своє прочитання та нагальне осмислення.

Освіта Російської імперії передбачала вивчення латинської мови у гімназіях, крім того вже в XIX столітті в Київському університеті св. Володимира читався спеціалізований курс: «Медична термінологія» протягом чотирьох семестрів, хоча випускники гімназій достатньо володіли латинською та давньогрецькою мовами, але після реформування шкільної освіти латинська та давньогрецька мови були вилучені з навчальних програм шкіл. В той же час у певні періоди розуміння того, що латина є базисом для сприйняття сучасної наукової термінології, а також для оволодіння гуманітарними науками, примушувало чиновників від освіти повертати вивчення предмета в школи.

Серед загальноосвітніх навчальних закладів у 1997 році був організований медичний ліцей при Національному медичному університеті ім. О. О. Богомольця. Частина предметів, що викладаються в ліцеї відповідають програмам загальноосвітніх шкіл: географія, історія, українська мова та література та інші. Частина спрямована на забезпечення поглибленого вивчення предметів: фізика, біологія, хімія. Серед абсолютно нових була медицина та латинська мова.

Перша спроба створити програми з дисципліни «Латинська мова» базувались на програмах дореволюційних гімназій. Але це не дало позитивних результатів, оскільки курс латинської мови в медичному ліцеї у той період був розрахований на рік, а гімназійний курс – на багаторічний термін. Як показав досвід за рік вивчити гімназійний курс з дисципліни та ще закласти базові знання з медичної термінології було неможливим. Це сприяло пролонгуванню курсу до півторарічного терміну та корекції програми.

На нашу думку, введення дисципліни «Латинська мова» в загальноосвітніх навчальних закладах, спрямованих на підготовку до подальшого навчання у медичних вузах за запропонованою програмою забезпечить гідну термінологічну грамотність майбутніх студентів та поліпшить загальнокультурний рівень. Крім того, це забезпечить функціонування української загальноосвітньої навчальної заклади як школи європейського рівня яка протягом багатьох років гарантує високу гуманітарну підготовку і таким чином формує високоінтелектуальну особистість.

У зв'язку з сказаним раніше можна зробити висновок, що методика навчання медичної термінології не може обійтися без методики викладання латинської мови в медичних ліцеях, як загальноосвітніх навчальних закладах, й вимагає нагальної розробки та рекомендації.

Література

1. Возможный путь реорганизации системы здравоохранения в Украине. – К.: «Полимед», 2004. – 50 с.
2. Медична освіта у світі та в Україні: навч. посібн. / Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець, В. Ф. Москаленко, І. Є. Булах та ін. – К.: Книга плюс, 2005. – 384 с.
3. Цехмістер Я. В. Допрофесійна підготовка учнів у ліцеї медичного профілю: теорія і практика: Монографія. – К.: Наукова думка, 2002. – 620 с.

А. Г. Киселева

МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Статья посвящена проблеме повышения эффективности практической подготовки будущих медиков в высших медицинских учебных заведениях. В статье проанализированы необходимость разработки методики обучения медицинской терминологии в медицинских университетах для будущих врачей и методики преподавания латинского языка, которая должна быть введена еще в общеобразовательных учебных заведениях и будет полезной для дальнейшей профессиональной подготовки врачей.

Ключевые слова: греко-латинская научная терминосистема, латинский язык, врач, медицина, медицинская терминология, фармацевт.

O. G. Kiselyova

THE METHODIC OF THE MEDICAL VOCABULARY LEARNING FOR FUTURE DOCTORS

The article deals with the problem of effectiveness increase of the practical training of the future doctors in higher medical educational institutions. It is analyzed the necessity of the methodology development of the medical vocabulary learning at medical universities for future doctors and methodology of Latin learning, that must be introduced at the secondary schools that will be useful for future professional doctors' training.

Keywords: Greco-Latin scientific system of terminology, Latin, doctor, medicine, medical vocabulary, pharmacist.

Рецензенти:

Безпалько О. В. – д. пед. н., проф.,
Чернуха Н. М. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2013

УДК 378.14-057.875:37.013.75:316.62-053.6

О.О. Ключко

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ

У статті проаналізовано результати впровадження технології підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації профілактики адиктивної поведінки дітей та молоді. Перевірено вплив розробленої авторської технології на мотиваційно-ціннісну, інтелектуально-пізнавальну та операційно-діяльнісну готовність майбутніх соціальних педагогів до організації профілактики адиктивної поведінки дітей та молоді. Сформульовані важливі педагогічні вимоги, що підвищили ефективність авторської технології підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів, мотиваційно-ціннісна готовність, інтелектуально-пізнавальна готовність, операційно-діяльнісна готовність, технологія підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації профілактики адиктивної поведінки дітей та молоді.

Питання організації профілактики адиктивної поведінки дітей та молоді виступає однією із найактуальніших проблем сучасної соціально-педагогічної науки і практики. Наразі актуальною залишається підготовка майбутніх соціальних педагогів до здійснення цього роду діяльності. Питання полягає в оптимізації використання форм, методів, принципів роботи, а також видів підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації профілактики адиктивної поведінки дітей та молоді. Усе вищезазначене вимагає певної модернізації системи підготовки майбутніх соціальних педагогів, перегляду її змісту – введення у навчальний процес технології підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації профілактики адиктивної поведінки дітей та молоді.

Концептуальні проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів висвітлені у наукових пошуках таких дослідників, як: С. Архипова, Ю. Галагузова, О. Безпалько,

© Ключко О. О., 2013